

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
V kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM 10-68-06

Druk nr 715

Warszawa, 19 czerwca 2006 r.

Pan
Marek Jurek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

- o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy, ustawy o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej oraz ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi.

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Sprawiedliwości.

Z poważaniem

(-) Kazimierz Marcinkiewicz

U S T A W A
z dnia

o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, ustawy o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej oraz ustawy – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi

Art. 1. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.¹⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 64 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Zdolność sądową mają także jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną.”;

2) w art. 65 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Zdolność do czynności procesowych (zdolność procesową) mają osoby fizyczne posiadające pełną zdolność do czynności prawnych, osoby prawne oraz jednostki organizacyjne, o których mowa w artykule poprzedzającym.”;

3) w art. 67 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Osoby prawne oraz inne jednostki organizacyjne mające zdolność sądową dokonują czynności procesowych przez organy albo osoby uprawnione do ich reprezentowania na podstawie odrębnych przepisów.”;

4) w art. 89 uchyla się § 3;

5) w art. 98 § 3 i 4 otrzymują brzmienie:

„§ 3. Do niezbędnych kosztów procesu strony reprezentowanej przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego zalicza się wynagrodzenie, jednak nie wyższe niż stawki opłat określone w odrębnych przepisach i wydatki jednego adwokata, radcy prawnego lub rzecznika patentowego, koszty sądowe oraz koszty nakazanego przez sąd osobistego stawiennictwa strony.

§ 4. Wysokość kosztów sądowych, zasady zwrotu utraconego zarobku lub dochodu oraz kosztów stawiennictwa strony w sądzie, a także wynagrodzenie adwokata, radcy prawnego i rzecznika patentowego regulują odrębne przepisy.”;

6) w art. 98¹ § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli postępowanie cywilne zostało wszczęte w ciągu trzech miesięcy od dnia zakończenia mediacji, która nie została zakończona ugodą albo zawarta uгода nie została zatwierdzona przez sąd, do niezbędnych kosztów procesu zalicza się także koszty mediacji w wysokości nieprzekraczającej czwartej części opłaty.”;

7) uchyla się art. 121;

8) w art. 135 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 oraz dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. Na wniosek strony doręczenie może być dokonane na wskazany przez nią adres skrytki pocztowej. W tym wypadku pismo sądowe przesłane pocztą składa się w placówce pocztowej operatora publicznego, umieszczając zawiadomienie o tym w skrytce pocztowej adresata.”;

9) w art. 136 dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. Strona, która zgłosiła wniosek o dokonywanie doręczeń na adres oznaczonej skrytki pocztowej, ma obowiązek zawiadamiać sąd o każdej zmianie tego adresu. Przepis § 2 stosuje się odpowiednio.”;

10) art. 373 otrzymuje brzmienie:

„Art. 373. Sąd drugiej instancji odrzuca na posiedzeniu niejawnym apelację, jeżeli ulegała ona odrzuceniu przez sąd pierwszej instancji. Jeżeli dostrzeże braki, do których usunięcia strona nie była wezwana, zażąda ich usunięcia. W razie nieusunięcia braków w wyznaczonym terminie, apelacja ulega odrzuceniu. Art. 370¹ stosuje się odpowiednio.”;

11) w art. 394 w § 1 pkt 9 otrzymuje brzmienie:

„9) zwrot kosztów, określenie zasad ponoszenia przez strony kosztów procesu, wymiar opłaty, zwrot opłaty lub zaliczki, obciążenie kosztami sądowymi, jeżeli strona nie składa środka zaskarżenia co do istoty sprawy, koszty przyznane w nakazie zapłaty oraz wynagrodzenie biegłego,”;

12) w art. 395 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Akta sprawy wraz z zażaleniem sąd pierwszej instancji przedstawia sądowi drugiej instancji po doręczeniu zażalenia stronie przeciwnej, a w wypadkach wskazanych w art. 394 § 1 pkt 2 i 5 – niezwłocznie po złożeniu zażalenia bez doręczenia go stronie przeciwnej. Odpowiedź na zażalenie może być wniesiona wprost do sądu drugiej instancji w terminie tygodniowym od doręczenia zażalenia.”;

13) w art. 398⁶ § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. O odrzuceniu skargi kasacyjnej niespełniającej wymagań określonych w art. 398⁴ § 1 sąd drugiej instancji i Sąd Najwyższy zawiadamia właściwy organ samorządu zawodowego, do którego należy pełnomocnik.”;

14) w art. 424⁶ § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Skargę nieopłaconą, skargę wniesioną z naruszeniem art. 87¹ § 1 oraz skargę, której braków strona nie uzupełniła w terminie, sąd odrzuca na posiedzeniu niejawnym.”;

15) w art. 544 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. W sprawach tych właściwy jest sąd miejsca zamieszkania osoby, której dotyczy wnioski o ubezwłasnowolnienie, a w braku miejsca zamieszkania – sąd miejsca jej pobytu.”;

16) w art. 545 § 1-3 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Wniosek o wszczęcie postępowania o ubezwłasnowolnienie może zgłosić:

- 1) małżonek osoby, której dotyczy wnioski o ubezwłasnowolnienie;
- 2) jej krewni w linii prostej oraz rodzeństwo;
- 3) jej przedstawiciel ustawowy.

§ 2. Krewni osoby, której dotyczy wnioski o ubezwłasnowolnienie, nie mogą zgłaszać wniosku o wszczęcie postępowania, jeżeli osoba ta ma przedstawiciela ustawowego.

§ 3. Wniosek o ubezwłasnowolnienie częściowe można zgłosić już na rok przed dojściem do pełnoletności osoby, której dotyczy wnioski o ubezwłasnowolnienie.”;

17) w art. 546:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Uczestnikami postępowania o ubezwłasnowolnienie są z mocy samego prawa prócz wnioskodawcy:

- 1) osoba, której dotyczy wnioski;
- 2) jej przedstawiciel ustawowy;
- 3) małżonek osoby, której dotyczy wnioski o ubezwłasnowolnienie.”,

b) dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Organizacje społeczne, do których zadań statutowych należy ochrona praw osób niepełnosprawnych i udzielanie pomocy takim osobom lub ochrona praw człowieka, mogą wstąpić do sprawy w każdym jej stadium.”;

18) po art. 546 dodaje się art. 546¹ w brzmieniu:

„Art. 546¹. Postępowanie powinno być prowadzone z poszanowaniem godności osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie.”;

19) art. 547 otrzymuje brzmienie:

„Art. 547. § 1. Osobę, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, należy wysłuchać niezwłocznie po wszczęciu postępowania; wysłuchanie powinno odbyć się w obecności biegłego psychologa oraz – w zależności od stanu zdrowia osoby, która ma być wysłuchana – biegłego lekarza psychiatry lub neurologa.

§ 2. W celu wysłuchania osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, sąd może zarządzić przymusowe sprowadzenie tej osoby na rozprawę albo wysłuchać ją przez sędziego wyznaczonego.

§ 3. Niemożność porozumienia się z osobą, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, stwierdza się w protokole po wysłuchaniu biegłego lekarza i psychologa uczestniczących w posiedzeniu.”;

20) art. 548 otrzymuje brzmienie:

„Art. 548. § 1. Jeżeli wniosek o ubezwłasnowolnienie dotyczy osoby pełnoletniej, sąd może na wniosek

uczestnika postępowania lub z urzędu, przy wszczęciu lub w toku postępowania, ustanowić dla niej doradcę tymczasowego, gdy uzna to za konieczne dla ochrony jej osoby lub mienia.

§ 2. Przed ustanowieniem doradcy tymczasowego należy wysłuchać osobę, której dotyczy wnioski o ubezwłasnowolnienie.

§ 3. Doradcą tymczasowym należy ustanowić przede wszystkim małżonka, krewnego lub inną osobę bliską, jeżeli nie stoi temu na przeszkodzie wzgląd na dobro osoby, której dotyczy wnioski o ubezwłasnowolnienie.

§ 4. Sąd może zwrócić się do organizacji społecznej wymienionej w art. 546 § 3 o wskazanie osoby, która mogłaby być ustanowiona doradcą tymczasowym.

§ 5. Postanowienie o ustanowieniu doradcy tymczasowego staje się skuteczne z chwilą doręczenia go osobie, której dotyczy wnioski. W wypadkach określonych w art. 556 postanowienie staje się skuteczne z chwilą wydania.”;

21) w art. 550 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Sąd odwołuje doradcę tymczasowego, jeżeli ustała potrzeba dalszej ochrony osoby, której dotyczy wnioski o ubezwłasnowolnienie, lub jej mienia.”;

22) art. 552 otrzymuje brzmienie:

„Art. 552. § 1. W razie gdy według wniosku ubezwłasnowolnienie ma być orzeczone z powodu choroby psychicznej lub niedorozwoju

umysłowego, sąd przed wszczęciem postępowania zażąda przedstawienia świadectwa lekarskiego wydanego przez lekarza psychiatrę o stanie psychicznym osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, lub opinii psychologa o stopniu niepełnosprawności umysłowej tej osoby. Jeżeli ubezwłasnowolnienie ma nastąpić z powodu alkoholizmu, sąd żąda także przedstawienia zaświadczenia poradni przeciwalkoholowej, a jeżeli ubezwłasnowolnienie ma nastąpić z powodu narkomanii – zaświadczenia z poradni leczenia uzależnień.

§ 2. Sąd odrzuca wniosek o ubezwłasnowolnienie w razie niezłożenia żadanego świadectwa lub zaświadczenia, chyba że złożenie takich dokumentów nie jest możliwe albo jeżeli treść wniosku lub dołączone do wniosku dokumenty nie uprawdopodobniają istnienia choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego lub występowania innego rodzaju zaburzeń psychicznych osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie.”;

23) art. 553 otrzymuje brzmienie:

„Art. 553. § 1. Osoba, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, musi być zbadana przez biegłych lekarzy psychiatrów lub neurologów, a także psychologa.

§ 2. Opinia biegłego oprócz oceny stanu zdrowia psychicznego lub zaburzeń psychicznych albo rozwoju umysłowego osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, powinna

zawierać umotywowaną ocenę zakresu jej zdolności do samodzielnego kierowania swoim postępowaniem i prowadzenia swoich spraw, uwzględniającą postępowanie i zachowanie się tej osoby.”;

24) w art. 554 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Sąd może, jeżeli na podstawie opinii dwóch biegłych lekarzy uzna to za niezbędne, zarządzić oddanie osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, pod obserwację w zakładzie leczniczym na czas nie dłuższy niż sześć tygodni. W wyjątkowych wypadkach sąd może termin ten przedłużyć do trzech miesięcy.”;

25) po art. 554 dodaje się art. 554¹ w brzmieniu:

„Art. 554¹. § 1. Postępowanie dowodowe powinno ustalić przede wszystkim stan zdrowia, sytuację osobistą, zawodową i majątkową osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, rodzaju spraw wymagających prowadzenia przez tę osobę oraz sposobu zaspokajania jej potrzeb życiowych.

§ 2. Sąd może zobowiązać wnioskodawcę lub uczestnika pozostających we wspólności domowej z osobą, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, do przedłożenia wykazu majątku należącego do tej osoby oraz do złożenia przyrzeczenia. Przepisy art. 913-917 stosuje się odpowiednio.”;

26) art. 556 otrzymuje brzmienie:

„Art. 556. § 1. Sąd może zaniechać doręczenia pism sądowych, wezwania lub wysłuchania osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, jeżeli uzna to

za niecelowe ze względu na stan zdrowia tej osoby, określony w opiniach biegłego lekarza psychiatry i psychologa po przeprowadzeniu badania. Nie dotyczy to wysłuchania, o którym mowa w art. 547. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

§ 2. W wypadkach wskazanych w § 1 sąd orzekający, w celu ochrony w toku postępowania praw osoby, której dotyczy wnioski o ubezwłasnowolnienie, ustanowi kuratora, chyba że ma ona przedstawiciela ustawowego, który nie jest wnioskodawcą. Przepisy art. 548 § 3 i 4 stosuje się odpowiednio. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.”;

27) w art. 558 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 oraz dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. W razie oddalenia wniosku o ubezwłasnowolnienie sąd zawiadamia sąd opiekuńczy o potrzebie ustanowienia kuratora dla osoby niepełnosprawnej.”;

28) w art. 559 dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Z wnioskiem o uchylenie albo zmianę ubezwłasnowolnienia może wystąpić także ubezwłasnowolniony.”;

29) art. 560 otrzymuje brzmienie:

„Art. 560. § 1. Do zaskarżania postanowień uprawniony jest sam ubezwłasnowolniony nawet wówczas, gdy ustanowiony został doradca tymczasowy albo kurator.

§ 2. Do środków odwoławczych wnoszonych przez osobę, której dotyczy wnioski o ubezwłasnowolnienie, nie stosuje się

art. 368. Apelacji wniesionej przez osobę, której dotyczy wnioski o ubezwłasnowolnienie, nie odrzuca się z powodu niezpełnienia braków formalnych.”;

30) art. 600 otrzymuje brzmienie:

„Art. 600. Kuratora dla osoby niepełnosprawnej sąd opiekuńczy ustanawia na wniosek tej osoby, a za zgodą osoby niepełnosprawnej – także na wniosek organizacji społecznej, wymienionej w art. 546 § 3. W przypadku wskazanym w art. 558 § 2 sąd może ustanowić kuratora z urzędu.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9, poz. 59, z późn. zm.²⁾) art. 183 otrzymuje brzmienie:

„Art. 183. § 1. Dla osoby niepełnosprawnej ustanawia się kuratora, jeżeli potrzebuje pomocy do prowadzenia wszelkich spraw albo spraw określonego rodzaju lub do załatwienia poszczególnej sprawy. Zakres obowiązków i uprawnień kuratora określa sąd opiekuńczy.

§ 2. Kuratelę uchyla się na żądanie osoby niepełnosprawnej, dla której była ustanowiona.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 5 lipca 2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 126, poz. 1069, z 2004 r. Nr 96, poz. 959 oraz z 2005 r. Nr 150, poz. 1240 i Nr 163, poz. 1361) w art. 15 uchyla się ust. 3.

Art. 4. W ustawie z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. Nr 153, poz. 1270, z 2004 r. Nr 162, poz. 1692, z

2005 r. Nr 94, poz. 788, Nr 169, poz. 1417 i Nr 250, poz. 2118 oraz z 2006 r. Nr 38, poz. 268) w art. 37 uchyla się § 3.

Art. 5. Ustawa wchodzi w życie po upływie trzech miesięcy od dnia ogłoszenia.

¹⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1965 r. Nr 15, poz. 113, z 1974 r. Nr 27, poz. 157 i Nr 39, poz. 231, z 1975 r. Nr 45, poz. 234, z 1982 r. Nr 11, poz. 82 i Nr 30, poz. 210, z 1983 r. Nr 5, poz. 33, z 1984 r. Nr 45, poz. 241 i 242, z 1985 r. Nr 20, poz. 86, z 1987 r. Nr 21, poz. 123, z 1988 r. Nr 41, poz. 324, z 1989 r. Nr 4, poz. 21 i Nr 33, poz. 175, z 1990 r. Nr 14, poz. 88, Nr 34, poz. 198, Nr 53, poz. 306, Nr 55, poz. 318 i Nr 79, poz. 464, z 1991 r. Nr 7, poz. 24, Nr 22, poz. 92 i Nr 115, poz. 496, z 1993 r. Nr 12, poz. 53, z 1994 r. Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 83, poz. 417, z 1996 r. Nr 24, poz. 110, Nr 43, poz. 189, Nr 73, poz. 350 i Nr 149, poz. 703, z 1997 r. Nr 43, poz. 270, Nr 54, poz. 348, Nr 75, poz. 471, Nr 102, poz. 643, Nr 117, poz. 752, Nr 121, poz. 769 i 770, Nr 133, poz. 882, Nr 139, poz. 934, Nr 140, poz. 940 i Nr 141, poz. 944, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 117, poz. 757, z 1999 r. Nr 52, poz. 532, z 2000 r. Nr 22, poz. 269 i 271, Nr 48, poz. 552 i 554, Nr 55, poz. 665, Nr 73, poz. 852, Nr 94, poz. 1037, Nr 114, poz. 1191 i 1193 i Nr 122, poz. 1314, 1319 i 1322, z 2001 r. Nr 4, poz. 27, Nr 49, poz. 508, Nr 63, poz. 635, Nr 98, poz. 1069, 1070 i 1071, Nr 123, poz. 1353, Nr 125, poz. 1368 i Nr 138, poz. 1546, z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 26, poz. 265, Nr 74, poz. 676, Nr 84, poz. 764, Nr 126, poz. 1069 i 1070, Nr 129, poz. 1102, Nr 153, poz. 1271, Nr 219, poz. 1849 i Nr 240, poz. 2058, z 2003 r. Nr 41, poz. 360, Nr 42, poz. 363, Nr 60, poz. 535, Nr 109, poz. 1035, Nr 119, poz. 1121, Nr 130, poz. 1188, Nr 139, poz. 1323, Nr 199, poz. 1939 i Nr 228, poz. 2255, z 2004 r. Nr 9, poz. 75, Nr 11, poz. 101, Nr 68, poz. 623, Nr 91, poz. 871, Nr 93, poz. 891, Nr 121, poz. 1264, Nr 162, poz. 1691, Nr 169, poz. 1783, Nr 172, poz. 1804, Nr 204, poz. 2091, Nr 210, poz. 2135, Nr 236, poz. 2356 i Nr 237, poz. 2384 oraz z 2005 r. Nr 13, poz. 98, Nr 22, poz. 185, Nr 86, poz. 732, Nr 122, poz. 1024, Nr 143, poz. 1199, Nr 150, poz. 1239, Nr 167, poz. 1398, Nr 169, poz. 1413 i 1417, Nr 172, poz. 1438, Nr 178, poz. 1478, Nr 183, poz. 1538 i Nr 267, poz. 2258 oraz z 2006 r. Nr 12, poz. 66 i Nr 66, poz. 466.

²⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1975 r. Nr 45, poz. 234, z 1986 r. Nr 36, poz. 180, z 1990 r. Nr 34, poz. 198, z 1995 r. Nr 83, poz. 417, z 1998 r. Nr 117, poz. 757, z 1999 r. Nr 52, poz. 532, z 2000 r. Nr 122, poz. 1322, z 2001 r. Nr 128, poz. 1403, z 2003 r. Nr 83, poz. 772 i Nr 130, poz. 1188 oraz z 2004 r. Nr 162, poz. 1691.

UZASADNIENIE

I. Uwagi ogólne

1. Zasadnicza część projektowanych zmian dotyczy postępowania w sprawach o ubezwłasnowolnienie. Podjęcie prac nad nowelizacją przepisów dotyczących ubezwłasnowolnienia nastąpiło w związku z wystąpieniem Rzecznika Praw Obywatelskich do Ministra Sprawiedliwości z wnioskiem o niezwłoczną zmianę praktyki orzeczniczej sądów i o rozważenie zmiany przepisów o ubezwłasnowolnieniu (pismo RPO do Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 17 września 2002 r., sygn. RPO-418864-XI-02/GR). Na polecenie Departamentu Sądów Powszechnych Ministerstwa Sprawiedliwości zaplanowane i przeprowadzone zostały w I półroczu 2003 r. lustracje spraw o ubezwłasnowolnienie. Departament po zapoznaniu się z wynikami przeprowadzonej lustracji uznał, że opisane w piśmie RPO uchybienia w sprawach o ubezwłasnowolnienie „wskazują nie tyle na mankamenty regulacji prawnej, ile na drastyczne jej ignorowanie” (pismo DSP II 5000/200/02 dot. KKPC 169/OP/203). Wyniki kolejnych lustracji obejmujących wykonanie zarządzeń polustracyjnych skłoniły Departament Sądów Powszechnych MS do zwrócenia się do Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego z prośbą o rozważenie stosownej nowelizacji przepisów Kodeksu postępowania cywilnego o ubezwłasnowolnieniu.
2. Można uznać, że dwie formy ubezwłasnowolnienia zapewniają wystarczającą elastyczność orzekania z uwzględnieniem postulatu ochrony interesów osoby, której dotyczy wnioski o ubezwłasnowolnienie. Poziom ingerencji w status prawny osoby ubezwłasnowolnianej może być dostosowany do stanu jej zdrowia i sprawności intelektualnej. Przepis art. 181 K.r.o. pozostawia sądowi opiekuńczemu swobodę określenia zakresu kompetencji kuratora osoby ubezwłasnowolnionej częściowo, odpowiednio do potrzeby uzyskania przez nią pomocy. Przepisy art. 13 i 16 K.c. oraz art. 181 K.r.o. nie wymagają

nowelizacji. W celu natomiast usprawnienia praktyki orzeczniczej w sprawach o ubezwłasnowolnienie i usunięcia wątpliwości co do zgodności unormowań procesowych dotyczących ubezwłasnowolnienia z postanowieniami Konstytucji i prawnymi standardami międzynarodowymi należy znowelizować przepisy K.p.c. normujące postępowanie o ubezwłasnowolnienie.

3. Wsparcie osób niepełnosprawnych mające na celu ich społeczną adaptację i integrację powinno być przedmiotem regulacji odrębnych ustaw, nie zaś K.c. lub K.p.c. Rozważyć można natomiast stosowną modyfikację przepisu art. 183 K.r.o. normującego kuratelę dla osób ułomnych.
4. Kolejne zagadnienie objęte projektowaną ustawą zostało również zainspirowane wystąpieniem Rzecznika Praw Obywatelskich, dotyczącym wprowadzenia do Kodeksu postępowania cywilnego regulacji, która przewidywałaby możliwość dokonywania doręczeń pism sądowych nie na wskazany przez stronę adres pocztowy (adres miejsca jej zamieszkania, adres miejsca faktycznego pobytu, adres dla doręczeń, adres pełnomocnika dla doręczeń), lecz na skrytkę pocztową (ulożoną w wybranej przez stronę placówce pocztowej operatora publicznego). Podniesiono ważne argumenty przemawiające za takim rozwiązaniem.

Dopuszczenie doręczania pism sądowych za pośrednictwem skrytki pocztowej (na numer skrytki pocztowej) byłoby – w ocenie Rzecznika – krokiem w stronę realizacji wartości konstytucyjnych, w tym zwłaszcza realizacji prawa do sądu osób, które są bezdomne (nie posiadają adresu).

W związku z tym w piśmie Rzecznika Praw Obywatelskich przedstawiono propozycję dokonywania doręczeń pism sądowych za pośrednictwem skrytki pocztowej (na skrytkę pocztową), co miałyby polegać na pozostawianiu awiza w skrytce pocztowej (ze skutkiem doręczenia, na wzór obowiązującego art. 139 K.p.c.), przy czym doręczenie na skrytkę pocztową odbywałoby się wyłącznie na wyraźny wniosek strony postępowania cywilnego (adresata pism sądowych).

Jeżeli próbować interpretacji obowiązującego stanu prawnego w kierunku wskazanym przez Rzecznika Praw Obywatelskich, pojęcie „oddawcza skrzynka pocztowa” (z art. 139 § 1 K.p.c.) należałoby interpretować także jako „skrytkę pocztową” (co jest jednak wątpliwe) – pod warunkiem złożenia przez stronę (adresata pism sądowych) wyraźnego wniosku o dokonywanie doręczeń na skrytkę pocztową. Wymagałoby to jednak radykalnej zmiany praktyki sądowej – w tej chwili sądy domagają się wskazania adresu pocztowego, rozumianego jako miejscowość, ulica, numer posesji, numer mieszkania i nie akceptują wskazań numeru skrytki pocztowej jako wypełnienia obowiązku z art. 126 § 2 K.p.c.

Analiza dotychczasowego stanu prawnego i praktyki sądowej przemawia zatem za zmianami legislacyjnymi.

Doręczanie pism sądowych, na wniosek strony postępowania, na skrytkę pocztową – nowy, dotychczas nieuregulowany w przepisach postępowania cywilnego sposób doręczenia – można potraktować – w ślad za postulatami Rzecznika Praw Obywatelskich – jako sposób wyjątkowy, mający zastosowanie w przypadkach szczególnych, np. w razie bezdomności adresata. Jeżeli jednak przyjmie się, że wprowadzenie nowego sposobu doręczania pism sądowych jest zmianą celową, ułatwiającą dostęp do sądu nie tylko osobom bezdomnym, ale także tym wszystkim, którzy z różnych przyczyn nie mogą odbierać korespondencji w miejscu zamieszkania (w miejscu siedziby, w miejscu prowadzenia działalności) – sposób ten może znaleźć szersze zastosowanie; może być zastosowany także do innych – poza bezdomnymi – uczestników postępowań sądowych, także niebędących osobami fizycznymi.

5. W projekcie zamieszczono ponadto kilka niezbędnych zmian podyktowanych koniecznością dostosowania regulacji Kodeksu postępowania cywilnego do zmian stanu prawnego, które wynikają z nowego uregulowania kwestii podmiotów prawa cywilnego w Kodeksie cywilnym, a także ze zmian wynikających z innych ustaw, które weszły w życie w ostatnim czasie.

II. Proponowane zmiany

1. Zmiany w art. 64 § 2 i art. 65 § 1 K.p.c. dotyczą zdolności sądowej i zdolności procesowej podmiotów, które w nauce prawa cywilnego określane są jako „ułomne osoby prawne”. W prawie cywilnym materialnym, w wyniku nowelizacji Kodeksu cywilnego dokonanej ustawą z dnia 14 lutego 2003 r., podmioty te zostały określone jako „jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną” (art. 33¹ K.c.). Niezbędne zatem staje się zsynchronizowanie określenia tych podmiotów w Kodeksie postępowania cywilnego z określeniem wprowadzonym do Kodeksu cywilnego. Z tych samych przyczyn należy też zmienić dotychczasowe określenie omawianych podmiotów w art. 67 § 1 K.p.c.
2. Uchylenie § 3 w art. 89 K.p.c. jest konsekwencją uchylecia ust. 2 w art. 8 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych, co nastąpiło na mocy art. 2 pkt 3 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o zmianie ustawy – Prawo o adwokaturze i niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 163, poz. 1361). Powołana zmiana weszła w życie z dniem 10 września 2005 r.
3. W art. 98 § 3 proponuje się dodanie po słowie „adwokata” słów „radcę prawnego lub rzecznika patentowego” oraz „radcy prawnego lub rzecznika patentowego”, co wynika z możliwości reprezentowania strony w postępowaniu cywilnym zarówno przez adwokata, jak i radcę prawnego. Podobne uzupełnienie przewidziano w § 4 tego przepisu.
4. Proponowana w art. 98¹ § 2 zmiana sprowadza się do zastąpienia słowa „wpisu” słowem „opłaty”, co jest związane z tym, że ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398), która weszła w życie z dniem 2 marca 2006 r., nie posługuje się pojęciem „wpisu” i wprowadza jednolite pojęcie „opłaty”. Ponadto w całym Kodeksie postępowania cywilnego nie używa się pojęcia „wpis” na oznaczenie opłaty. „Wpis” oznacza tam wpis do księgi wieczystej lub rejestru sądowego.
5. Propozycja skreślenia art. 121 wynika z faktu, że przepis ten nie zawiera istotnej treści normatywnej. Obowiązek zwrotu kosztów procesu przeciwnikowi procesowemu nie jest opozycją do ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, tylko opozycją do ustawowego lub sądowego zwolnienia od

kosztów sądowych. Kwestia obowiązku zwrotu kosztów przeciwnikowi procesowemu, mimo zwolnienia od kosztów sądowych, jest uregulowana w ustawie z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

6. Z proponowanego w art. 135 § 2 K.p.c. sposobu doręczania pism sądowych będą mogły skorzystać wszystkie kategorie podmiotów biorących udział w postępowaniu cywilnym – osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, przedsiębiorcy, podmioty rejestrowane i ewidencjonowane itd. Zmiana ta spowoduje konieczność nowelizacji rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 czerwca 1999 r. w sprawie szczegółowego trybu doręczania pism sądowych przez pocztę w postępowaniu cywilnym (Dz. U. Nr 62, poz. 697, z późn. zm.) w zakresie określenia okresu, na jaki pismo sądowe będzie składane w skrytce pocztowej operatora.
7. W proponowanym art. 136 § 4 chodzi o wyraźne zaznaczenie skutków rozwiązania przez stronę, korzystającą dotąd z projektowanego sposobu doręczania pism sądowych na skrytkę pocztową, zawartej z pocztą umowy o korzystanie ze skrytki pocztowej – sąd musi mieć instrument uznania w takiej sytuacji doręczenia za skuteczne.
8. Zmiana art. 394 § 1 pkt 9 obejmuje dodanie w tym przepisie słów (a capito) „zwrot kosztów”. Brzmienie tego przepisu ustalone ustawą z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych nie uwzględnia zwrotu kosztów jako przedmiotu zaskarżenia, mimo że tego rodzaju postanowienia mogą pojawiać się w praktyce orzeczniczej sądów.
9. Regulacja zawarta w art. 395 § 1 odnosi się do art. 394 § 1 pkt 2 i 5. Zmiana w art. 395 § 1 ogranicza się do zmiany zawartego w nim odesłania – w miejsce określenia „w pkt 2 i 5 § 1 artykułu poprzedzającego” proponuje się wskazanie konkretnego przepisu – „art. 394 § 1 pkt 2 i 5”, gdyż w obecnym stanie prawnym, po dodaniu po art. 394 art. 394¹, stało się to konieczne
10. Zmiany w art. 373 oraz w art. 398⁶ § 4 dotyczą zastosowania w sytuacji odrzucenia przez sąd drugiej instancji apelacji lub skargi o stwierdzenie

niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, dyspozycji art. 370¹ K.p.c. in fine (zawiadomienie właściwego organu samorządu zawodowego, do którego należy pełnomocnik).

11. Nowelizacja art. 424⁶ § 3 dotyczy uzupełnienia tej normy o sytuację, w której skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie spełnia wymagań określonych w art. 87¹ K.p.c. wprowadzonym ustawą z dnia 2 lipca 2004 r. (Dz. U. Nr 172, poz. 1804).
12. Wydaje się, że pożądana jest zmiana oznaczenia osoby, której bezpośrednio dotyczy wynik postępowania o ubezwłasnowolnienie. Język ustaw nie kreuje rzeczywistości, jednakże terminy w nim używane ze względu na treść znaczeniową mogą sugerować określone rozstrzygnięcia jako preferowane lub konieczne. W projekcie proponuje się więc zastąpienie określenia „osoba, która ma być ubezwłasnowolniona” oznaczeniem „osoba, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie”. Przed zakończeniem postępowania dowodowego nie powinna być ona określana i traktowana jako ta, „która ma być ubezwłasnowolniona”. Wniosek o ubezwłasnowolnienie i wszczęcie na jego podstawie postępowania o ubezwłasnowolnienie nie przesądza o ubezwłasnowolnieniu osoby wskazanej we wniosku. Proponowana zmiana będzie uświadamiać znaczenie efektywności działania sądu w postępowaniu dowodowym i akcentować podmiotowość osoby, której dotyczy wniosek.
13. Dodanie § 3 w art. 546: Obecnie organizacje społeczne, które wypełniają obowiązki wspierania niepełnosprawnych, nie mogą wyrażać opinii o podopiecznych, które mogłyby mieć wpływ na wynik postępowania o ubezwłasnowolnienie. Należy stworzyć – w interesie niepełnosprawnych – podstawę wstąpienia do postępowania o ubezwłasnowolnienie przez organizacje społeczne, do których zadań statutowych należy ochrona praw osób niepełnosprawnych i udzielanie pomocy takim osobom lub ochrona praw człowieka.
14. Projektowany art. 546¹ akcentowałby konieczność podmiotowego traktowania osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, nie zaś jako obiektu czynności procesowych ukierunkowanych na jej ubezwłasnowolnienie.

Proponowane unormowanie uwzględnia postanowienia Rekomendacji Nr R (99) 4 z dnia 23 lutego 1999 r. Komitetu Ministrów Rady Europy w sprawie zasad dotyczących ochrony prawnej niepełnosprawnych osób dorosłych.

15. Zmiana brzmienia art. 547: W związku z nieprawidłowościami w postępowaniu o ubezwłasnowolnienie polegającymi na nieprzestrzeganiu zasady obligatoryjności wysłuchania przez sąd osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, należy do przepisów ogólnych przenieść treść unormowania zawartego obecnie w art. 556 K.p.c., odpowiednio ją modyfikując i uzupełniając. Przepis ogólny (art. 547) nakazywałby sądowi wysłuchanie każdej osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, i to niezwłocznie po wszczęciu postępowania. Sąd nie powinien orzekać o ubezwłasnowolnieniu bez podjęcia próby bezpośredniej oceny stanu niepełnosprawności osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie. Wymaga tego zarówno godność tej osoby (zob. art. 546¹), jak i zasada bezpośredniej oceny dowodów.

Pierwsze, obligatoryjne, wysłuchanie powinno odbyć się w obecności nie tylko biegłego lekarza psychiatry (lub neurologa, w zależności od stanu zdrowia wysłuchiwanej osoby), lecz także z udziałem psychologa, który może kompetentnie ocenić sprawność intelektualną osoby wysłuchiwanej. Niemożność porozumienia się z nią powinna być stwierdzona w protokole, po wysłuchaniu biegłego lekarza i psychologa, uczestniczących w posiedzeniu sądu. Tak ustalony wstępnie – z bezpośrednim udziałem sądu – stan psychiczny i intelektualny osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, mógłby uzasadniać zlecenie biegłym sporządzenia opinii, na podstawie której sąd wydawałby postanowienie o zaniechaniu wezwania, wysłuchania lub doręczenia pism sądowych osobie, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie. Kwestia ta byłaby regulowana w art. 556, w zmienionym brzmieniu.

Nakaz niezwłocznego wysłuchania osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, zapewniałby należyłą ochronę interesów tej osoby, gdyż umożliwiałby szybkie podjęcie decyzji w kwestii ustanowienia –

stosownie do okoliczności – kuratora procesowego albo doradcy tymczasowego.

16. Zmiany w art. 548: W przepisie § 3 w nowym brzmieniu wskazane zostały preferencje w wyborze osoby doradcy tymczasowego. Jeżeli mianowicie wzgląd na dobro osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, nie stałby temu na przeszkodzie, doradcą powinna być ustanawiana przede wszystkim osoba bliska, gdyż więź bliskości zwykle sprzyja okazywaniu dbałości o interesy osoby poddanej kuratelii. Proponowany przepis § 4 stwarza ponadto podstawę zasięgnięcia opinii – w kwestii kandydata na doradcę tymczasowego – organizacji społecznych, do których zadań statutowych należy ochrona praw osób niepełnosprawnych i udzielanie pomocy takim osobom lub ochrona praw człowieka.

Przepis § 5 jest odpowiednikiem obecnego § 3 z uzupełnieniem polegającym na oznaczeniu chwili skuteczności postanowienia o ustanowieniu doradcy tymczasowego. Jeżeli mianowicie sąd zaniechałby doręczania pism osobie, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, postanowienie – ze względu na wagę jego skutków – stawałoby się skuteczne już z chwilą jego wydania. Do rozważenia pozostaje jednak inne oznaczenie chwili skuteczności postanowienia, o którym mowa. Bowiem w przypadkach gdy sąd postanowił zaniechać doręczania pism sądowych, wezwania lub wysłuchania osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, ustanowiony zostaje kurator (zob. obecny art. 547 § 2 i projektowany art. 556 § 2). Skuteczność postanowienia o ustanowieniu doradcy tymczasowego mogłaby więc być uzależniona od doręczenia postanowienia kuratorowi. Przyznanie doradcy uprawnień do reprezentowania osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, wyłącza działanie kuratora procesowego (kuratelę uprzednio ustanowioną należy uchylić).

17. Proponowana zmiana brzmienia przepisu art. 550 § 2 ma na celu dostosowanie jego brzmienia do brzmienia art. 551, w którym używany jest zwrot „odwołanie doradcy”.
18. Zmiany w art. 552: Przepis § 1 w projektowanym brzmieniu nakładałby na sąd obowiązek żądania przed wszczęciem postępowania świadectwa lekarskiego wydanego przez lekarza psychiatrę o stanie psychicznym osoby, która ma być ubezwłasnowolniona, lub opinii psychologa o stopniu niepełnosprawności umysłowej tej osoby, jeżeli według wniosku ubezwłasnowolnienie miałyby być orzeczone z powodu choroby psychicznej lub niedorozwoju umysłowego. Jeżeli zaś ubezwłasnowolnienie miałyby nastąpić z powodu pijaństwa, sąd powinien zażądać także przedstawienia zaświadczenia poradni przeciwalkoholowej, w wypadku zaś narkomanii – zaświadczenia z poradni leczenia uzależnień.

Projektowana obligatoryjność żądania odpowiednich zaświadczeń lekarskich lub także opinii psychologa jest uzasadniona ze względu na wszczynanie postępowań w znacznej liczbie przypadków na podstawie wniosków nienależycie udokumentowanych. W razie niezłożenia żądanych świadectw (zaświadczeń) lekarskich lub opinii psychologa sąd odrzucałby wniosek o ubezwłasnowolnienie, chyba że ich złożenie nie byłoby możliwe (§ 2). Takie zastrzeżenie jest niezbędne, ponieważ zaburzenia psychiczne lub niedorozwój umysłowy nie zawsze są diagnozowane przed złożeniem wniosku o ubezwłasnowolnienie, który może jednak dostatecznie uprawdopodobniać istnienie choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego rodzaju zaburzeń psychicznych uzasadniających ubezwłasnowolnienie. Jeżeli jednak treść wniosku nie uprawdopodobniałaby potrzeby ubezwłasnowolnienia, sąd odrzucałby wniosek (§ 2).

19. Zmiany w art. 553: Diagnoza ostateczna stanowiąca podstawę uwzględnienia wniosku lub jego oddalenia powinna być wynikiem nie tylko badań psychiatrycznych lub neurologicznych, lecz także psychologicznych. Określenie sprawności umysłowej i stopnia społecznego przystosowania osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, wymaga zasięgnięcia

opinii biegłego psychologa (§ 1). Do art. 553 dodany został § 2, który wskazuje, jaką konieczną treść powinna zawierać opinia biegłego.

20. Nowy przepis art. 554¹ wskazuje na konieczność wielokierunkowości postępowania dowodowego w sprawach o ubezwłasnowolnienie. Sąd powinien dokonać wszechstronnych ustaleń, aby orzeczenie kończące postępowanie w sprawie należycie chroniło interes osoby, której dotyczył wniosek o ubezwłasnowolnienie. Należy w projektowanych przepisach wyraźnie wskazać, że opinie biegłych lekarzy i psychologów są tylko jednym z elementów postępowania dowodowego.

Projektowany przepis akcentuje istotne znaczenie ustaleń stosunków majątkowych osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie. Instytucja ubezwłasnowolnienia nie powinna być wykorzystywana przez osoby bliskie ubezwłasnowolnionemu wyłącznie w celu przejęcia zarządu jego majątkiem. Ustalenia w odniesieniu do sytuacji majątkowej osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, powinny także umożliwiać skuteczny nadzór nad działaniami doradcy tymczasowego, kuratora lub opiekuna.

21. Przepis art. 556 w projektowanym brzmieniu jest odpowiednikiem obecnego art. 547. Zmodyfikowana treść art. 556 została natomiast przeniesiona do art. 547, który, według projektu nowelizacji, nakazywałby obligatoryjne wysłuchanie każdej osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie.

W myśl projektowanego art. 556 sąd wydawałby postanowienie o zaniechaniu doręczenia pism sądowych osobie, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, o jej wezwaniu lub wysłuchaniu (z wyjątkiem pierwszego obligatoryjnego wysłuchania, art. 547), a na takie postanowienie przysługiwałoby zażalenie. Zażalenie przysługiwałoby także na postanowienie o ustanowieniu kuratora procesowego. W odniesieniu do wyboru kandydata na kuratora miałyby odpowiednie zastosowanie dodane do art. 548 § 3 i 4.

22. W art. 558 zostało zaproponowane dodanie § 2, który w razie oddalenia wniosku o ubezwłasnowolnienie nakazywałby sądowi zawiadomienie sądu

opiekuńczego o potrzebie ustanowienia kuratora dla osoby niepełnosprawnej (której dotyczył wniosek o ubezwłasnowolnienie). Projektowane unormowanie pozostaje w związku z propozycją nowelizacji art. 183 K.r.o. i art. 600 K.p.c., które obecnie dotyczą kurateli dla tzw. osób ułomnych, a po nowelizacji normowałyby kuratelę dla osób niepełnosprawnych.

23. Art. 559 § 3: W związku z wykładnią obowiązujących przepisów K.p.c. odmawiającą ubezwłasnowolnionemu prawa do występowania z wnioskiem o uchylenie lub zmianę ubezwłasnowolnienia, podtrzymaną w uchwale pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 14 października 2004 r. (III CZP 37/04), w projekcie przyznaje się ubezwłasnowolnionemu legitymację do wystąpienia z wnioskiem o uchylenie lub zmianę ubezwłasnowolnienia.
24. Dodany w art. 560 § 2 łądzi wymagania formalne dotyczące środków odwoławczych wnoszonych przez ubezwłasnowolnionych w zakresie analogicznym do ustalonego przez art. 47 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego wobec osoby, której bezpośrednio dotyczy postępowanie prowadzone na jej podstawie.
25. Ze względu na nieporadność osób niepełnosprawnych zaproponowana została nowelizacja art. 600, która umożliwiłaby ustanawianie kuratora dla osoby niepełnosprawnej nie tylko na jej wniosek, lecz także na wniosek organizacji społecznej wskazanej w art. 546 § 3 albo z urzędu, jednakże za zgodą osoby niepełnosprawnej. Ustanowienie kurateli mimo sprzeciwu osoby niepełnosprawnej nie byłoby celowe, gdyż taka kuratela, ze względu na dopuszczalny zakres kompetencji kuratora, nie funkcjonowałaby należycie.
26. Art. 183 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego: Określenie „osoba ułomna” należy zastąpić terminem „osoba niepełnosprawna” z dwóch powodów. Po pierwsze – współcześnie może być odbierane jako pejoratywne ze względu na coraz powszechniejsze używanie zobiektywizowanego określenia „osoba niepełnosprawna”. Subiektywnie odczuwana pejoratywność terminu, o którym mowa, może zniechęcać osoby niepełnosprawne do występowania z wnioskami na podstawie art. 183 K.r.o. Po drugie – w języku prawnym w

szerokim zakresie używane jest obecnie określenie „osoba niepełnosprawna”. Wskazane jest więc ujednoczenie stosowanej terminologii prawnej.

W uchwale Sejmu RP z dnia 1 sierpnia 1997 r. – Karta Praw Osób Niepełnosprawnych (M.P. Nr 50, poz. 475) za osoby niepełnosprawne uznano „osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi, mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji”. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776, z późn. zm.) niepełnosprawność definiuje jako „trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy” (art. 2 pkt 10).

Zgodnie z dominującym poglądem niepełnosprawność („ułomność”) nie tylko fizyczna, lecz także psychiczna lub intelektualna, ale nieuzasadniająca ubezwłasnowolnienia, może stanowić przesłankę ustanowienia kurateli na podstawie art. 183 K.r.o.

Przepis art. 183 K.r.o. powinien dopuszczać ponadto ustanowienie kuratora także w celu udzielenia osobie niepełnosprawnej pomocy do załatwienia jednej sprawy, mającej dla takiej osoby istotne życiowe znaczenie.

27. Uchylenie § 3 w art. 15 ustawy z dnia 5 lipca 2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej oraz § 3 w art. 37 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi jest konsekwencją uchylecia ust. 2 w art. 8 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych, co nastąpiło na mocy art. 2 pkt 3 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o zmianie ustawy – Prawo o adwokaturze i niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 163, poz. 1361). Powołana zmiana weszła w życie z dniem 10 września 2005 r.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Cel wprowadzenia ustawy

Projektowane zmiany mają na celu zwiększenie ochrony interesów osób, których dotyczy wnioski o ubezwłasnowolnienie, oraz tych, które nie posiadają adresu dla doręczeń, jak również wsparcie osób niepełnosprawnych. Projekt zawiera też niezbędne zmiany legislacyjne związane z koniecznością dostosowania regulacji Kodeksu postępowania cywilnego do zmian wynikających z innych ustaw, które weszły w życie w ostatnim czasie.

2. Wskazanie podmiotów, na które oddziałuje ustawa

Projekt dotyczy nieoznaczonego kręgu osób. Rozwiązania proponowane w projekcie dotyczą zarówno osób zainteresowanych w postępowaniu o ubezwłasnowolnienie, jak też pełnomocników działających w sprawach cywilnych oraz pozostałych stron postępowania cywilnego.

3. Konsultacje

W celu wyrażenia opinii projekt został przekazany Pierwszemu Prezesowi Sądu Najwyższego, Przewodniczącemu Krajowej Rady Sądownictwa oraz przedstawicielom samorządów zawodów prawniczych – Prezesowi Naczelnej Rady Adwokackiej i Prezesowi Krajowej Rady Radców Prawnych oraz Krajowej Rady Notarialnej, jak również organizacjom, których przedmiotem działalności jest ochrona praw człowieka i ochrona interesów osób niepełnosprawnych – Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, Polskiemu Związkowi Niewidomych oraz Polskiemu Związkowi Głuchych.

Uwagi do projektu zostały zgłoszone przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, Naczelną Radę Adwokacką oraz Polski Związek Głuchych.

Uwzględniono uwagi zgłoszone przez Sąd Najwyższy.

Uwaga zgłoszona przez Naczelną Radę Adwokacką dotycząca art. 373 nie została uwzględniona, gdyż zmiana tego przepisu ma jedynie na celu zastosowanie

dyspozycji art. 370¹ K.p.c. (zawiadomienia właściwego organu samorządu zawodowego, do którego należy pełnomocnik) w przypadku odrzucenia przez sąd drugiej instancji apelacji lub skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Brzmienie przepisu art. 373 w zakresie kwestionowanym przez NRA zostało ustalone przez ustawę z dnia 1 marca 1996 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego, rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej – Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowym, Kodeksu postępowania administracyjnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 43, poz. 189, z późn. zm.).

Nie uwzględniono również uwagi Polskiego Związku Głuchych dotyczącej konieczności obecności tłumacza języka migowego przy badaniu przez biegłych osoby głuchoniemej, gdyż, jak wynika z uzasadnienia, zgłoszona została jedynie z ostrożności.

4. Skutki społeczno-gospodarcze oraz finansowe

4. 1. Wpływ na sektor finansów publicznych, w tym na budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego

Wejście w życie ustawy nie spowoduje bezpośrednich skutków finansowych dla budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Proponowana w art. 135 § 2 Kodeksu postępowania cywilnego możliwość dokonywania doręczeń stronie postępowania na adres wskazanej przez nią skrytki pocztowej, przy jednoczesnym umieszczeniu zawiadomienia o doręczeniu w skrytce pocztowej adresata, może spowodować wzrost opłat z tytułu ww. usługi pocztowej. Ewentualne wydatki spowodowane przez proponowane zmiany będą mogły zostać zabezpieczone w ramach środków w części 15 „Sądy powszechne”.

4. 2. Wpływ na rynek pracy

Regulacja nie będzie miała wpływu na rynek pracy.

4. 3. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw

Regulacja nie wpłynie na konkurencyjność gospodarki.

4. 4. Wpływ na sytuację i rozwój regionalny

Regulacja nie wpłynie na sytuację i rozwój regionalny.

5. Zgodność z prawem Unii Europejskiej

Materia objęta przedmiotowym rozporządzeniem nie jest regulowana przez prawo Unii Europejskiej.

Projektowana ustawa została zamieszczona na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości. Żaden podmiot zewnętrzny nie zgłosił zainteresowania pracami na projektem w rozumieniu ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414).

URZĄD
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
SEKRETARZ
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
PODSEKRETARZ STANU

Ewa Ośniecka - Tamecka

Min.EOT/1476/2006/DP/mw

Warszawa, 23.05. 2006 r.

Pani
Jolanta Rusiniak
Sekretarz Rady Ministrów

Opinia o zgodności z prawem Unii Europejskiej projektu ustawy o zmianie ustawy-Kodeks postępowania cywilnego, ustawy Kodeks rodzinny i opiekuńczy, ustawy o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej oraz ustawy – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, wyrażona na podstawie art. 2, ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Komitecie Integracji Europejskiej (Dz. U. Nr 106, poz. 494) przez Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej, Minister Ewę Ośniecką - Tamecką

Szanowna Pani Minister,

W związku z przedstawionym projektem ustawy (pismo nr RM -10-68-06), pozwalam sobie wyrazić następującą opinię:

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Z poważaniem,

Do uprzejmej wiadomości:
Pan Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości

